Martin Škrtel

ODHODLANÝ BOJOVNÍK

Richard Kozohorský

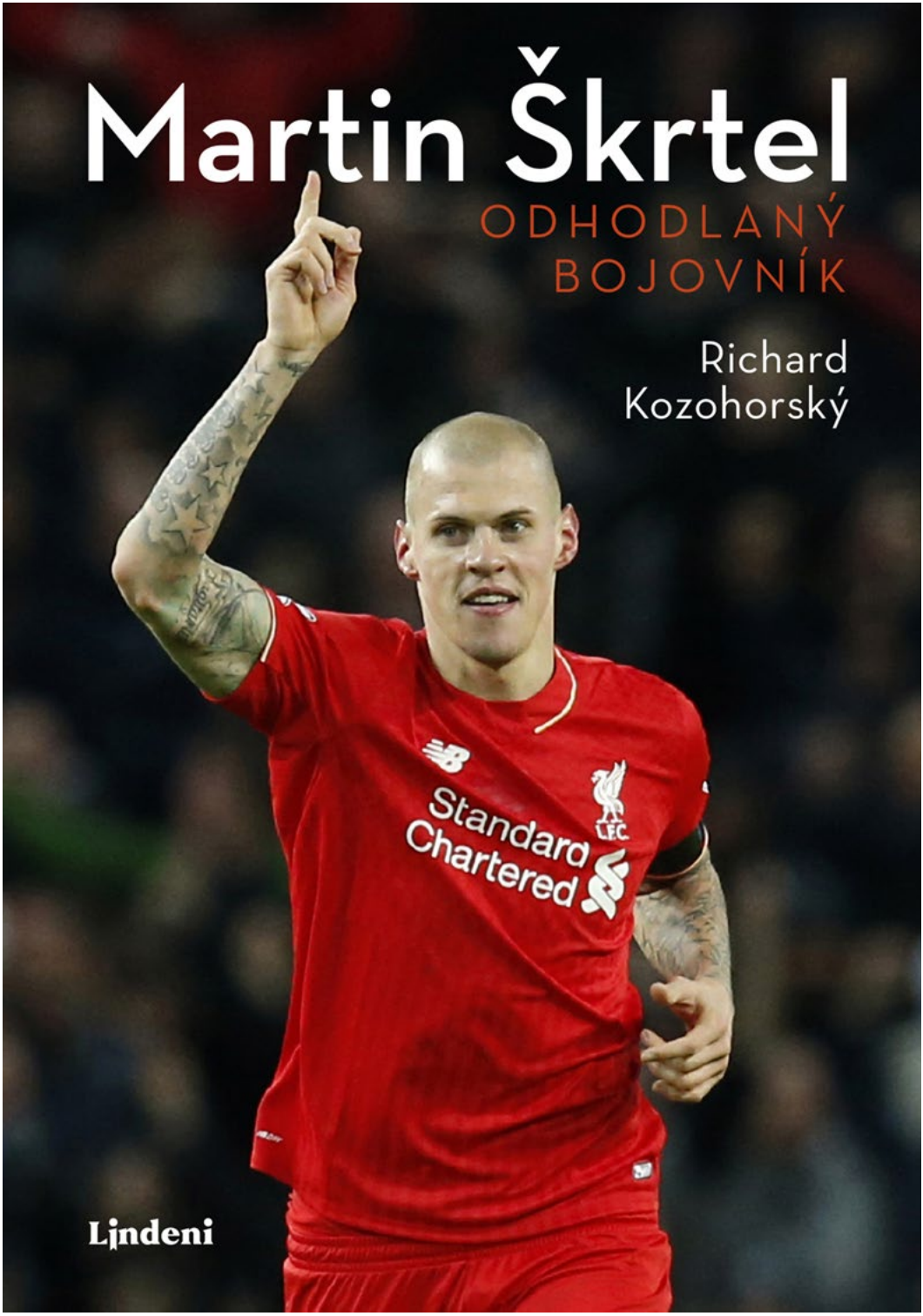

Lindeni

Martin Škrtel
Odhodlaný bojovník

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Richard Kozohorský
Martin Škrtel: Odhodlaný bojovník – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Martin Škrtel

ODHODLANÝ BOJOVNÍK

RICHARD KOZOHORSKÝ

Martin Škrtel

ODHODLANÝ BOJOVNÍK

Lindeni

Ďakujem pánovi Dušanovi Škrteľovi,
ktorý mi bol neoceniteľným pomocníkom
pri písaní tejto knihy a všetkým, ktorých
spomienky oživili príbeh Martina Škrtela.

Úvod

Nápad vydať sa až z Prahy po stopách športového velikána z Ráztočna ma najskôr zaskočil. O tejto obci neďaleko Handlovej som nikdy nepočul a až donedávna som sa ani neocitol v jej blízkosti, aj keď na Slovensku som bol už veľakrát. Od detstva som chodil na Slovensko nielen na návštevu príbuzných so svojimi rodičmi a s bratom, ale aj na služobné cesty týkajúce sa prevažne hokeja. Čudovali sa tomu (s určitou dávkou taktu) i všetci z bezprostredného okolia Martina Škrtela, ktorí svojimi výpoveďami tak ochotne pomohli k vzniku tejto knihy. A čo je pre mňa najvzácnejšie, zhodli sa, že príbeh, ktorý napíšem, bude príbehom veľkého futbalistu a výborného človeka.

Šport je už sám o sebe dramatický, v miliónoch ľudí vzbudzuje túžbu po pohybe, po úteku do prírody alebo tiež na štadión. Tá závislosť, predovšetkým na tribúnach, je ale ohromujúca. Na začiatku prídete ako zvedavý divák a zo zápasu už odchádzate ako zarytý obdivovateľ. Stane sa z vás fanúšik naveky. Ak tiež športujete, budete bojovať a biť sa, len aby ste prekonali súpera. A to isté platí aj pre neho. Z jeho tváre sa snažíte

vyčítať, ako je na tom. Máte väčšie nervy ako on? Ale prečo? Čo ak tým stoickým pokojom v tvári len blafuje? Čakáte na štartovací výstrel alebo na zapískanie rozhodcu... a netušíte, ako to celé skončí: medailou, trofejou alebo sklamaním.

Ako dieťa som sa pošepky stále dokola pýtal maminky počas divadelného predstavenia, či to bude mať dobrý alebo zlý koniec, čo trochu rušilo divákov sediacich okolo nás. Už čoskoro som zistil, že to, kto si koho vezme alebo kto koho na záver poteší či rozosmúti, sa dá nájsť v bulletine. Dnes sa na internete dozviete koniec predstavenia skôr, ako sa do divadla vyberiete.

V športe, ak ide o čistú hru (že?), to nehrozí. Preto tak irituje davy. Chcú vedieť, kto strelí viac gólov, kto pobeží najrýchlejšie, vyskočí najvyššie alebo najďalej doletí. Ale nevedia, kto bude v cieli prvý alebo kto strelí rozhodujúci gól. Sú ochotní staviť celý svoj majetok na obľúbený tím či športovca, a to aj napriek tomu, že prognózy v tipovacích papieroch predpovedajú opačný výsledok.

Pražský Žofín (dnes Slovanský ostrov) bol bezpochyby mojím prvým športoviskom. Odo dňa, keď zasvietilo slnko nad vyšehradskou skalou a svojou púťou k Petřínu konečne ohlasovalo príchod jari, som len výnimočne netrávil čas s mamou či s otcom na Žofíne. Brat Jiří bol ešte v kočíku a ja som už poletoval na kolobežke, ktorú krátko na to vystriedala šliapacia pretekárska trojkolka. A keď oblohu nad Vltavou zaliali snežné mračná a teplota sa priblížila k bodu mrazu, otcovia už pripravili hadice a medzi stromami záhradnej reštaurácie poukladali nízke mantinely z piesku, aby voda z klziska neodtiekla skôr, ako stihne zamrznúť.

Kým nezačali vznikať priehrady, chodili sme sa s ockom korčuľovať na Vltavu. Deti, dámy a páni v pároch, nezriedka ele-

gantne oblečení a starší chalani sa v skutočných kanadách snažili dostať puk do bránok z batohov. Kde-tu ste mohli vidieť i korčuliarov, ako bleskurýchlo korčuľujú k vzdialenému Železničnému mostu, aby sa opäť rovnako rýchlo vracali späť k Palackého mostu. „Jazdia na nožoch," povedal mi otec tajuplne. Vtedy to mne, pomaly sa korčuľujúcemu na korčuliach pripnutých na zimných topánkach, ktoré svojím tvarom pripomínali sánky, znelo priam nedosiahnuteľne.

Vraj som už od mala radšej behal ako chodil. A spolu so mnou i o rok staršia Klárka. Ocko Rolleiflexom s nami nafotil celú sériu snímok. Keď som po rokoch prosil slečnu Kláru Jernekovú o autogram po jej úžasnom stvárnení Rosalindy v Shakespearovej komédii *Ako sa vám páči* v Národnom divadle, jednu z týchto fotografií som jej podstrčil...

Ona, na sklonku šesťdesiatych rokov už herecká superstar (mimochodom Rozália v televíznom seriáli *Byli jednou dva písaři*), ja novinársky elév, ktorý si hneď na začiatku štúdia na vysokej škole uvedomil, že nikdy nebude behať ako Zátopek. Najprv som vyskúšal basketbal, neskôr zase hádzanú alebo tenis, hokej aj futbal. Niekde o mňa nemali záujem a inde som zase ja nemal záujem ostať. Babička bola prísna, hovorievala: „Ten náš chlapec nemá ‚Sitzfleisch*'." Niečo na tom bolo. Karta sa obrátila, až keď som bol v Sparte. Ako atlét mladšieho dorastu som sa dokonca objavil v republikovom rebríčku na jeden kilometer.

A čím všetkým vlastne chcel byť Martin Škrtel? Všetko nasvedčuje tomu, že prirodzený pohybový talent podvedome hľa-

* Sitzfleisch – hovorový výraz pre schopnosť dlho vytrvať pri jednej činnosti, sústrediť sa na zadanú úlohu (pozn. red.).

dal v hre. A to podstatné pre vhodný vývoj silnej a citlivej osobnosti nachádzal v hlbokom porozumení oboch rodičov.

*

Tým z nás, ktorí sa mohli spoľahnúť na starostlivú výchovu a neustálu podporu rodičov, sa ľahšie objavovalo, čo to znamená vytrvalá vôľa a odhodlanie ísť za svojím cieľom. Tí sa dostávali do vedenia už na štarte. Inak to nebolo ani u nás doma. Lenže trénovať šesť dní v týždni a niekedy aj dvojfázovo, to sa nedalo zladiť so životom študenta. Toto intermezzo netrvalo dlho. Keď memorovanie skrípt začalo skôr vŕzgať ako ladiť, šport si ma opäť našiel. A skrz neho sa na mňa usmialo neuveriteľné šťastie. Na pretekanie už bolo síce príliš neskoro, ale aspoň som mohol začať písať o športovcoch, z ktorých si mnohí obliekali dres s levom na hrudi a dokázali dobývať svet. Za to vďačím dvom nesmrteľným československým športovým novinárom: Václavovi Pacinovi a Jaroslavovi Šálkovi.

Žiaľ, zásluhou iných dvoch pánov, ktorých som nikdy veľmi „nemusel" som už roky na Slovensku cudzincom. Ale aj napriek tomu chcem o sebe tvrdiť, že patrím medzi tých svojich kolegov, ktorí stále spomínajú na československý šport a snáď stále vzdávajú hold jemu aj jeho histórii. A ak sa televízny velikán a komentátor Karol Polák vždy cítil byť Čechoslovákom, ako spomenul v jednom zo svojich rozhovorov, prečo by som sa tak nemohol cítiť aj ja?

S Karolom Polákom sme sa skamarátili na pamätných majstrovstvách Európy v krasokorčuľovaní v Göteburgu v roku 1980. Sedel som u neho v televíznej kabíne, keď komentoval preteky športových dvojíc. Naraz sa mu na monitore prestrihol detail na švédskeho panovníka.

„... vážení diváci, pred očami máte tridsaťročného kráľa Karola XIV. Gustava. Je verejným tajomstvom, že...“

Vzápätí sa Karol na nekonečné sekundy odmlčal a nespôsobilo to náhle zhasnutie svetiel. Po krátkej chvíli mi svojím charakteristickým zamatovým barytónom povedal:

„Richard, mám malér... a veľký. Volali mi z pražskej centrály, aby mi riadne vyčistili žalúdok. Vraj že čo majú naši televízni diváci s nejakým poondiatym švédskym kráľom a či si uvedomujem, prečo tu som a čo je mojou prácou... a že to bude mať následky. Vyzerá to tak, že si budem hľadať nové miesto. Chlapče, s komentovaním som skončil.“

„Karol, preháňaš... To je hlúposť. A čo si myslel tým ‚verejným tajomstvom‘?“

„Kráľova manželka je neurodzená Silvia Sommerlathová. Zoznámil sa s ňou, keď robila hostesku na olympiáde v Mníchove v sedemdesiatom druhom.“

„No zbohom...,“ nechtiac mi vykĺzlo.

Po návrate domov si Karol ten výplach žalúdku naozaj vypočul aj naživo, ale novú prácu si hľadať nemusel. Mám pocit, že mu tiež pohrozili, že by ho neposlali do Španielska na svetový šampionát vo futbale. Ale možno ma už pamäť trochu klame.

S viacerými kolegami zo Slovenska som udržiaval viac ako len kolegiálne vzťahy (a oni tiež so mnou, „mladým“ z Prahy), so Štefanom Mašlonkom už od majstrovstiev sveta v hokeji v roku 1976 v poľských Katoviciach.

Vážení, kto z vás dnes vie, že to bol práve on, kto komentoval v roku 1952 Zátopkove triumfálne výkony na olympiáde v Helsinkách? S Rudolfom Gallom sme boli v kolegiálnom kontakte od nášho prvého stretnutia v Lipsku v roku 1969, kam sme sa obaja vybrali za československou juniorskou futbalo-

vou reprezentáciou. A s originálnym rétorom Gabom Zelenayom, rodákom z Trenčína? Stretli sme sa na akejsi pionierskej olympiáde... Celé roky som počúval jeho nezameniteľný hlas v rozhlase. A teraz Gaba pozorujem, ako tým istým hlasom prehovára k organizátorom. Pripadá mi to, že komentuje, aj keď vlastne nekomentuje. Z jeho pamätných výrokov ma zaujal tento:

„Nad Trenčínom sa sťahujú mraky, hotová čierňava, bude plakať obloha, plačú diváci... aj Matúš Čák hore na hrade plače!"

Trenčianski hráči vtedy klesli vo futbalovej lige. Stavil by som sa, že v tej poslednej chvíli Gabo odložil mikrofón a dodal:

„Aj ja plačem..."

S kolegami v Smene, kde šéfoval Milan Valko, som mal úprimné pracovné vzťahy, ale skutočným priateľom mi bol Franta Morvay z redakcie Práce. Tak ako ja mal na starosti hokej, stretávali sme sa v Prahe, Bratislave, v Košiciach alebo v Litvínove na ligových zápasoch či pri príležitosti rôznych turnajov alebo svetových šampionátov. Ten najkrajší, ovenčený zlatým titulom majstra sveta, sme prežívali spolu v Prahe v legendárnom roku 1972. A kam to len za tie roky dotiahol!

Klobúk dole, František...

My všetci sme čitateľov informovali o športových udalostiach nielen z domáceho prostredia, ale predovšetkým (so zanietením a s láskou) z prostredia svetových ihrísk, na ktorých sa objavovali skvelí československí reprezentanti. Je možné vymazať zo spomienok pamätné úspechy športovcov z krajiny s pätnástimi miliónmi obyvateľov? Už len česko-slovenské derby za to stáli... ostalo po nich už len akési vákuum. Z tých veľkých zápasov sa rodili úžasné individuality aj tímy schopné konkurovať komukoľvek.

Ešte na chvíľu oživím moment z našej spoločnej futbalovej histórie. Krátko po prvom výročí sovietskej okupácie Československa sa hrala v Prahe na štadióne Sparty kvalifikácia na majstrovstvá sveta 1970 medzi našou a maďarskou reprezentáciou. V okamihu, keď na trávnik vybehli hráči „z tej okupantskej krajiny", stalo sa niečo, z čoho mám dodnes zimomriavky. Vypredaný štadión začal hromadne skandovať „Dubček, Dubček!". Maďarskí futbalisti sa točili okolo svojej vlastnej osi a očami hľadali na tribúnach muža, ktorý niesol toto meno. Nám novinárom sa vtedy zaleskli slzy v očiach.

Za stavu 1 : 3 nás vtedy zachránil pred vyradením gól veľkého režiséra zápasu – a spasiteľa národa, ako sa mu hovorilo ešte niekoľko rokov – Andreja Kvašňáka v 51. minúte a gól Ladislava Kunu štvrťhodinu pred koncom zápasu. O postupujúcom tíme na svetový šampionát musel rozhodnúť tretí vzájomný zápas 3. decembra toho istého roku vo francúzskom Marseille. Režisérmi toho skvelého predstavenia boli Andrej Kvašňák a František Veselý. Naše mužstvo vyhralo 4 : 1 gólmi spasiteľa národa z penalty, Františka Veselého, Jozefa Adamca a Karola Jokla.

A aká bola vtedajšia zostava Československa?

Viktor (90. Vencel) – Pivarník, Migas, Horváth, Hagara – Kvašňák, Kuna (47. Pollák) – F. Veselý, Petráš, Adamec, Jokl.

Trenérom bol Jozef Marko.

Hovorím si: v akých futbalových galaxiách by sa títo futbalisti ocitli, keby nepaberkovali v komunistickom suteréne? A čo napríklad vicemajstri sveta z Chile z roku 1962 alebo európski šampióni z Belehradu 1976?

Martin Škrtel sa narodil do šťastnej rodiny v pravý čas. Bolo pre neho výzvou vydať sa po ceste, na ktorej sa mu podarilo dosiahnuť samotný futbalový Olymp. Dúfam, že sa mi s pomo-

cou svedectiev ochotných pamätníkov podarí priblížiť čitateľovi zaujímavého človeka, milujúceho brata a otca šťastnej rodiny. A to, prečo je už dnes legendárnym futbalistom...

P. S.
Škrtel alebo Škrteľ?

„Manžel si totiž píše v priezvisku mäkčeň, ale ja som ho sobášom nezískala," zasmiala sa pani Škrtelová. „A bez mäkčeňa, teda Škrtel, si píše meno aj syn Martin."*

* https://www.sme.sk/c/3672534/moj-martin-je-dedinsky-chlapec.html

Carlsberg
37

„Ahoj, oci, rád ťa počujem...“

„... Nie, neboj, operácia dopadla dobre...“

„... Tak už vieš, čo všetko nemôžem. Cítim sa ako v klietke, ešteže sa Barborka a Matteo o mňa starajú...“

„... Áno, ak všetko dobre dopadne, balíme a letíme domov... Kedy? Najskôr o dva týždne.“

„... Tiež doma pozdravuj – maminu, Marcelku aj brata!“

„... a odkáž Duškovi, že aj ja sa naňho veľmi teším...“

Väčšina z nás túži po tom, aby sa naše sny stali skutočnosťou. Nadchnúť sa niečím, ísť si za tým za každú cenu a vyniknúť. Dať svojmu životu zmysel.

Príbeh, ktorý chcem rozprávať, je o pozoruhodnom životnom spojení vzdelaného muža – otca starajúceho sa obetavo o rodinu, ktorého život je naplnený futbalom, so synom, ktorý otcove sny o dosiahnutí hviezdneho futbalového neba naplnil. Stávame sa tak, podľa môjho názoru, svedkami niečoho jedinečného. Najmä keď sa dozvieme viac o tom, kde a do akej rodiny sa narodil. Takmer by sme mohli povedať: kde sa vzal, tu sa vzal.

Bez listovania v Mendelových zákonoch dedičnosti ale môžeme s istotou konštatovať, že sa Martin Škrtel podal na otca.

„Na tretíkrát, konečne," pritakal otec, pán Dušan Škrteľ, „a, úprimne vám hovorím, už som tomu ani veľmi neveril."

Útulný altánok v záhrade domu Škrteľovcov je plný futbalových exponátov. Na krbe stoja poháre, na stenách visia artefakty domáceho i zahraničného pôvodu. Zvlášť vyniká sekcia Liverpoolu.

„Vidím tu aj vlajočku Sparty, to ma teší," podotknem.

„Asi keď hral Liverpool na Letnej," odhaduje môj hostiteľ. „Inak skromná spomienka na federálnu ligu. Aj táto zbierka mi pripomína, kam to až Maťko dotiahol. Som na neho neskutočne hrdý. Ale tá hrdosť sa vo mne večne mieša s obavami o jeho zdravie. Veď už sa toľkokrát zranil..."

Aká nádherná môže byť stelesnená vášeň zo športu i napriek tomu, že občas spôsobuje bolesť na tele i na duši. Oproti takej vášni práve teraz sedím a počúvam spoveď muža, ktorý za všetky tie roky slávnych kapitol Martinovho príbehu vidí za oponou jeho úžasnej kariéry život, ktorý je možno sám o sebe všedný, ale práve preto zložitý, či až tvrdý.

„Futbalu som podľahol, keď som po prvýkrát kopol do lopty. A keď som ho prestal hrať, stal sa zo mňa pasívny konzument. Preto ho budem prežívať tak intenzívne až do konca svojho života. Moja žena hovorí, že som od neho závislý, momentálne hlavne čo sa týka futbalu v televízii: zízam na zápas a vyzerá to, že netuším, kto hrá s kým a prečo. Ale tak to nie je, vo všetkom mám prehľad.

So svojím o tri roky starším bratom Ivanom (v súčasnosti je Ivan Škrteľ starostom obce Ráztočno) sme hrali v drese našej obce od žiakov cez dorast až po Áčko dospelých. Bol to síce fut-

bal viac-menej na okresnej úrovni, ale keď sme vybojovali postup do vyššej okresnej súťaže na celé dve sezóny, bol to životný úspech. Vtedy sme boli ochotní obetovať futbalu úplne všetko.

Ešte ako žiaci sme hrávali v nedeľu doobeda. To bol ale problém, keďže zápas kolidoval s omšou v našom kostole Narodenia Panny Márie. Ale aj to sa nám podarilo vyriešiť: večer sme si schovali kopačky do predzáhradky a na druhý deň doobeda sme sa sviatočne oblečení vybrali do kostola. V pravý čas sme sa z omše vytratili a utiekli sme na ihrisko. Samozrejme, prasklo to a bolo po zábave... Sranda to prestala byť, keď som neskôr musel zladiť náročnú futbalovú kariéru s povinnosťami hlavy rodiny. Deti, práca, stavba domu, do toho ešte i to moje prekliate koleno... Opakovane vyskakovalo, nasledovala punkcia za punkciou a pasívna liečba nie a nie skončiť.

‚Chlapče, nerád ti to hovorím, ale ten meniskus musí ísť von,' vyslovil lekár ortieľ a mne došlo, že s futbalom končím. Neviem, ako by som sa tým vyrovnal, keby som si v tom čase nevšimol, ako sa malý Maťko hrá s loptou bez toho, aby mu ju niekto strkal pred nos. Nemohol som sa dočkať dňa, keď ho uvidím ako futbalistu. Zároveň som však mal pochybnosti, či mu nefandím až príliš.

Ani vo sne mi nenapadlo, že raz budem otcom jedného z najlepších slovenských futbalistov hrajúceho v drese jedného z najslávnejších svetových klubov v samotnej kolíske tohto nádherného športu."

*

Martin napísal domov esemesku, odložil mobil na pohovku, zaklonil hlavu a zavrel oči. Minimálne týždeň živorenia a potom

sa uvidí, čo kontrola. Ešte tak dlho sa bude v noci budiť, keďže spať v akomsi polosede nie je žiadna výhra.

Už ste sa niekedy ocitli v stave nútenej nehybnosti? Odsúdení, dá sa povedať, na ničnerobenie? Nie, nemyslím hneď to najhoršie, keď sú ležiaci pacienti odkázaní kvôli akémukoľvek pohybu volať na pomoc sestričku... Mimochodom, dodnes obdivujem, ako to môj otec zvládal. V ten istý deň, 29. mája 1953, keď Novozélanďan Edmund Hillary a nepálsky šerpa Tenzing Norgay ako prví pokorili Mount Everest, vyletel môj otec zo zadného sedadla skrz pretrhnutú strechu havarovaného tatraplánu do poľa. Vyviazol z toho, našťastie, „len" s fraktúrou stehennej kosti a s množstvom pomliaždenín. Po tom, čo strávil mesiac v českolipskej nemocnici na izbe s dvadsiatimi nechodiacimi pacientmi, na tzv. extenzii, sme ho konečne privítali doma. V sadrovom pancieri od päty až po hrudný kôš nehybne ležal ďalších päť týždňov. V sparnom lete...

Rozmýšľam nad pacientmi, ktorým „ničnerobenie" lekár doslova predpísal. Na prvý pohľad ich telu nič nie je. Vedeli by odbehnúť celé kilometre a nastrieľať množstvo gólov alebo efektívnym bránením odradiť strelca. Rukami by mohli napríklad uvariť sviečkovú, niečo zostrojiť alebo len niečo preniesť z miesta na miesto... Ale nič z toho nemôžu robiť. Predovšetkým sa musia vyvarovať akýchkoľvek aktivít, ktoré sú už vo svojej podstate prejavom nepokoja.

A čo tak sa pohodlne usadiť do kresla a začať liečbu knihou? Prečo nie? Ale deň po dni, od rána do večera? Prečítať jednu knihu, potom druhú, tretiu...

Sadnúť si za počítač? A nebolo by lepšie si ľahnúť? Alebo len tak prepínať televíziu? Radšej nechám telo odpočívať, ako ho namáhať.

Ak sa živíte športom, je na nevydržanie byť odsúdený k nečinnosti. O to viac to zamrzí v prípade, keď vám niekto tvrdí, že je to škoda, keďže ste práve v životnej forme.

Martina vyrušilo ticho z vedľajšej izby. Ešte pred chvíľou bolo počuť, ako sa Matteo hrá s hrkálkou zavesenou nad postieľkou. Zrazu prestal. Martin si nebol istý, či sa to stalo teraz alebo pred polhodinou, možno sám na chvíľu zaspal. Pomaly (ako mu to len telo dovoľovalo) sa vybral skontrolovať syna. Hlavne nekývať zbytočne hlavou a nepredkláňať sa, to by mohlo spôsobiť krvácanie.

Keď deti nie sú pod dozorom a naraz je ticho, niečo sa deje. Asi preto, lebo vymyslia niečo, čo by nemali robiť. Na tvári slovenského futbalistu, dobitej po mnohých úderoch lakťami a tvrdých súbojoch o loptu a teraz i trochu opuchnutej, sa objaví nepatrný úsmev. Osemmesačný chlapček spokojne zaspal v postieľke. Martin často chodieva pozorovať Mattea do detskej izby, nemôže sa na neho vynadívať. I Matteo sa usmieva, asi sa mu niečo pekné sníva.

V Liverpoole, 7. októbra 2011, priviedla Martinova priateľka Barborka na svet chlapca. Pôvodný termín pôrodu bol pätnásteho, ale lekári nevylúčili ani skorší termín. Správa o narodení syna zastihla Martina v Žiline práve v čase, keď si tam plnil reprezentačné povinnosti. Gratuláciám sa síce, pravdaže, nevyhýbal, ale s pocitmi, ktoré ho úplne ovládli, chcel byť radšej sám, a preto opustil ihrisko. Myslel na Barborku, od hrdosti a dojatia sa mu tlačili slzy do očí.

Naozaj je zo mňa otec!?

Postupne sa zžíval s týmto pocitom a cestou za Barborkou a synčekom sa opäť vracal do nedávnej minulosti. Do školy v Ráztočne, odkiaľ v čase, keď ešte ani nevytiahol päty zo školy,